Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

21 decembrie 2021 *

„Trimitere preliminară – Transporturi aeriene – Regulamentul (CE) nr. 261/2004 – Norme comune în materie de compensare și de asistență a pasagerilor în eventualitatea refuzului la îmbarcare și a anulării sau a întârzierii prelungite a zborurilor – Articolul 2 litera (l) – Articolul 5 alineatul (1) – Modificarea orei de plecare a unui zbor – Plecare amânată cu aproximativ trei ore – Informarea pasagerilor cu nouă zile înainte de plecare – Noțiunile de «anulare» și de «întârziere»”

În cauza C-395/20,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Landgericht Düsseldorf (Tribunalul Regional din Düsseldorf, Germania), prin decizia din 3 august 2020, primită de Curte la 19 august 2020, în procedura

EP,

GM

împotriva

Corendon Airlines Turistik Hava Taşımacılık A. Ş.,

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul L. Bay Larsen, vicepreședintele Curții, îndeplinind funcția de președinte al Camerei întâi, și domnii J.-C. Bonichot și M. Safjan (raportor), judecători,

avocat general: domnul P. Pikamäe,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru EP și GM, de F. Puschkarski, Rechtsanwältin;

– pentru guvernul german, de J. Möller, M. Hellmann și U. Kühne, în calitate de agenți;

* Limba de procedură: germana.

– pentru Comisia Europeană, de R. Pethke și K. Simonsson, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 23 septembrie 2021,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 2 litera (l), a articolului 5 alineatul (1) și a articolului 8 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 261/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 februarie 2004 de stabilire a unor norme comune în materie de compensare și de asistență a pasagerilor în eventualitatea refuzului la îmbarcare și a anulării sau a întârzierii prelungite a zborurilor și de abrogare a Regulamentului (CEE) nr. 295/91 (JO 2004, L 46, p. 1, Ediție specială, 07/vol. 12, p. 218).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între EP și GM, doi pasageri aerieni (denumiți în continuare „pasagerii în cauză”), pe de o parte, și compania aeriană Corendon Airlines Turistik Hava Taşımacılık A. Ş. (denumită în continuare „Corendon Airlines”), pe de altă parte, în legătură cu refuzul acesteia din urmă de a-i despăgubi pe pasagerii în cauză ca urmare a amânării orei de plecare prevăzute inițial pentru zborul lor.

Cadrul juridic

3 Articolul 2 din Regulamentul nr. 261/2004, intitulat „Definiții”, prevede:

„În înțelesul prezentului regulament:

[…]

(l) «anulare» înseamnă neefectuarea unui zbor programat anterior și pentru care s-a făcut cel puțin o rezervare.”

4 Articolul 5 din acest regulament, intitulat „Anularea zborului”, prevede la alineatul (1):

„În cazul anulării unui zbor, pasagerilor în cauză trebuie:

(a) să li se ofere asistență de către operatorul de transport aerian în conformitate cu articolul 8;

(b) să li se ofere asistență de către operatorul de transport aerian în conformitate cu articolul 9 alineatul (1) litera (a) și articolul 9 alineatul (2), precum și, în eventualitatea unei redirecționări, în cazul în care ora de plecare anticipată a unui nou zbor este de cel puțin o zi după plecarea programată pentru zborul anulat, asistența specificată la articolul 9 alineatul (1) litera (b) și litera (c);

(c) să primească o compensație din partea operatorului de transport aerian, în conformitate cu articolul 7, cu excepția în care intervine oricare din următoarele:
   (i) în cazul în care sunt informați despre această anulare cu cel puțin două săptămâni înainte de ora de plecare prevăzută;

(ii) în cazul în care sunt informați despre această anulare într-un termen cuprins între două săptămâni și șapte zile înainte de ora de plecare prevăzută și li se oferă o redirecționare care să le permită să plece cu cel mult două ore înainte de ora de plecare prevăzută și să ajungă la destinația finală în mai puțin de patru ore după ora de sosire prevăzută;

(iii) în cazul în care sunt informați despre această anulare cu mai puțin de șapte zile înainte de ora de plecare prevăzută și li se oferă o redirecționare care să le permită să plece cel târziu cu o oră înainte de ora de plecare prevăzută și să ajungă la destinația finală în mai puțin de două ore după ora de sosire prevăzută."

5 Articolul 6 din regulamentul menționat, intitulat „Întârzierea zborului", prevede:

„(1) În oricare din cazurile în care un operator de transport aerian anticipează o posibilă întârziere a unui zbor peste ora de plecare prevăzută, după cum urmează:

(a) timp de două ore [sau mai mult], în cazul zborurilor de peste 1 500 de kilometri sau mai puțin;

(b) timp de trei ore sau mai mult, în cazul tuturor zborurilor intracomunitare de peste 1 500 de kilometri și al oricăror alte zboruri cuprinse între 1 500 și 3 500 de kilometri;

(c) timp de patru ore sau mai mult, în cazul tuturor zborurilor care nu se încadrează la literele (a) sau (b),

pasagerilor li se oferă de către operatorul de transport aerian:

(i) asistența specificată la articolul 9 alineatul (1) litera (a) și articolul 9 alineatul (2);

(ii) în cazul în care ora de plecare anticipată este la cel puțin o zi după ora de plecare anunțată inițial, asistența specificată la articolul 9 alineatul (1) litera (b) și litera (c);

(iii) în cazul în care întârzierea este de cel puțin cinci ore, asistența specificată la articolul 8 alineatul (1) litera (a).

(2) În orice caz, asistența se oferă în limitele de timp stabilite în cele de mai sus corespunzător fiecărei distanțe de zbor."

6 Potrivit articolului 7 din acest regulament, intitulat „Dreptul la compensație":

„(1) Când se face trimitere la prezentul articol, pasagerii primesc o compensație în valoare de:

[…]

(b) 400 EUR pentru toate zborurile intracomunitare de peste 1 500 kilometri și pentru toate zborurile cuprinse între 1 500 și 3 500 kilometri;

[…]"

7 Articolul 8 din Regulamentul nr. 261/2004, intitulat „Dreptul la rambursare sau redirecționare”, prevede:

„(1) Când se face trimitere la prezentul articol, pasagerilor li se oferă posibilitatea de a alege între:

(a) – rambursarea, în termen de șapte zile, în conformitate cu procedurile prevăzute la articolul 7 alineatul (3), a întregului cost al biletului, la prețul de achiziție pentru partea sau părțile de călătorie neefectuate și pentru partea sau părțile deja efectuate, în cazul în care zborul devine inutil în raport cu planul de călătorie inițial al pasagerului, împreună cu, dacă este cazul,

– un zbor de retur la punctul de plecare inițial, cât mai repede posibil;

(b) redirecționarea, în condiții de transport comparabile, spre destinația finală, cât mai repede posibil sau

(c) redirecționarea, în condiții de transport comparabile, spre destinația finală, la o dată ulterioară, la alegerea pasagerului, sub rezerva existenței unor locuri disponibile.

[…]”

Acțiunea principală și întrebările preliminare

8 Pasagerii în cauză au rezervat un pachet de servicii turistice prin intermediul platformei internet „Check24”. Rezervarea lor a fost confirmată de Corendon Airlines, operatorul de transport aerian, pentru un zbor care trebuia efectuat în data de 18 mai 2019 cu plecare din Düsseldorf (Germania) și cu destinația Antalya (Turcia), cu plecarea prevăzută pentru ora 13.20 și sosirea prevăzută pentru aceeași zi, la ora 17.50.

9 Ulterior, Corendon Airlines a amânat acest zbor, păstrând însă același număr de zbor, și a stabilit noua oră de plecare la ora 16.10 și noua oră de sosire la ora 20.40, în data de 18 mai 2019, informând pasagerii în cauză cu nouă zile înainte de începerea zborului. Întrucât zborul astfel modificat a avut întârziere, plecarea a avut loc pe 18 mai 2019 la ora 17.02, iar aterizarea la ora 21.30.

10 Pasagerii în cauză au solicitat Corendon Airlines o compensație în cuantum de 400 de euro fiecare, în temeiul articolului 5 alineatul (1) litera (c) și al articolului 7 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 261/2004.

11 După ce Corendon Airlines a refuzat să despăgubească pasagerii menționați, aceștia au introdus o acțiune la Amtsgericht Düsseldorf (Tribunalul Districtual din Düsseldorf, Germania), care a respins această acțiune pentru motivele că, pe de o parte, deși ora de plecare a zborului fusese modificată, programarea inițială a zborului respectiv nu fusese abandonată și, pe de altă parte, acești pasageri ar fi fost informați, în orice caz, cu privire la modificarea orei de plecare în termenul prevăzut la articolul 5 alineatul (1) litera (c) punctul (ii) din Regulamentul nr. 261/2004, care este de la două săptămâni la șapte zile înainte de ora de plecare prevăzută, astfel încât nu ar fi necesar să se examineze dacă modificarea orei de plecare constituia o anulare sau o întârziere prelungită a zborului respectiv. În plus, instanța menționată a arătat că este nerelevant aspectul dacă Corendon Airlines își îndeplinise obligația de informare cu privire la drepturile care le revin

pasagerilor în cauză în temeiul articolului 8 din acest regulament din moment ce o eventuală încălcare a obligației de informare nu creează un drept la compensație în temeiul articolului 7 alineatul (1) din regulamentul menționat.

12 Întrucât pasagerii în cauză au declarat apel împotriva hotărârii instanței menționate la Landgericht Düsseldorf (Tribunalul Regional din Düsseldorf), această instanță arată că hotărârea menționată nu poate fi confirmată în cazul în care amânarea cu aproape trei ore a orei de plecare înseamnă că zborul a fost anulat în sensul articolului 2 litera (l) din Regulamentul nr. 261/2004, iar comunicarea referitoare la amânare nu constituie o ofertă de redirecționare în condițiile prevăzute de regulamentul menționat.

13 În aceste condiții, Landgericht Düsseldorf (Tribunalul Regional din Düsseldorf) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Situația în care operatorul de transport aerian decalează ora de plecare a unui zbor rezervat în cadrul unui pachet de servicii turistice de la ora prevăzută, respectiv 13.20 (ora locală), la ora 16.10 (ora locală) în aceeași zi reprezintă o anulare a unui zbor în sensul articolului 2 litera (l) și al articolului 5 alineatul (1) din [Regulamentul nr. 261/2004]?

2) Comunicarea cu nouă zile înainte de debutul călătoriei a amânării orei de plecare a unui zbor de la ora 13.20 (ora locală) la ora 16.10 (ora locală) în aceeași zi reprezintă o ofertă de redirecționare în sensul articolului 5 alineatul (1) litera (c) punctul (ii) din [Regulamentul nr. 261/2004] și, în caz afirmativ, aceasta trebuie să corespundă cerințelor prevăzute la articolul 5 alineatul (1) litera (a) și la articolul 8 alineatul (1) [din acest regulament]?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

14 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 2 litera (l) și articolul 5 alineatul (1) din Regulamentul nr. 261/2004 trebuie interpretate în sensul că un zbor este considerat „anulat” în sensul acestor dispoziții atunci când operatorul de transport aerian amână ora de plecare a acestuia cu mai puțin de trei ore, fără să aducă vreo altă modificare acestui zbor.

15 Este necesar să se arate, cu titlu introductiv, că instanța de trimitere adresează această întrebare numai în legătură cu o amânare a orei de plecare de două ore și cincizeci de minute, fără a se referi în întrebările sale preliminare la întârzierea ulterioară suferită de zborul în cauză.

16 În această privință, trebuie arătat că noțiunea de „anulare” este definită la articolul 2 litera (l) din acest regulament ca fiind „neefectuarea unui zbor programat anterior și pentru care s-a făcut cel puțin o rezervare”.

17 Noțiunea de „zbor” nu este definită de regulamentul menționat. Totuși, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, un zbor constă, în esență, „într-o operațiune de transport aerian, fiind astfel, într-un fel, o «unitate» a acestui transport, realizată de un operator de transport aerian care își stabilește itinerarul” (Hotărârea din 4 iulie 2018, Wirth și alții, C-532/17, EU:C:2018:527, punctul 19, precum și jurisprudența citată). În plus, Curtea a precizat că itinerarul

constituie un element esențial al zborului, acesta din urmă fiind efectuat în conformitate cu o programare stabilită dinainte de operatorul de transport aerian (Hotărârea din 19 noiembrie 2009, Sturgeon și alții, C-402/07 și C-432/07, EU:C:2009:716, punctul 30).

18 Curtea a statuat de asemenea că, potrivit articolului 2 litera (l) din Regulamentul nr. 261/2004, spre deosebire de întârzierea unui zbor, anularea este consecința faptului că zborul prevăzut anterior nu s-a efectuat. Rezultă că, în această privință, zborurile anulate și zborurile întârziate reprezintă două categorii de zboruri distincte. Prin urmare, nu se poate deduce din acest regulament că un zbor întârziat poate fi calificat drept „zbor anulat” pentru singurul motiv că durata întârzierii este îndelungată, indiferent dacă această întârziere este prelungită (Hotărârea din 19 noiembrie 2009, Sturgeon și alții, C-402/07 și C-432/07, EU:C:2009:716, punctul 33).

19 În aceste condiții, în măsura în care pasagerii sunt transportați cu un zbor a cărui oră de plecare este întârziată față de ora de plecare prevăzută inițial, zborul nu poate fi considerat „anulat” decât dacă operatorul de transport aerian asigură transportul pasagerilor cu un zbor alternativ, a cărui programare anterioară diferă de cea a zborului prevăzut anterior (Hotărârea din 19 noiembrie 2009, Sturgeon și alții, C-402/07 și C-432/07, EU:C:2009:716, punctul 35).

20 Or, împrejurarea că amânarea orei de plecare a zborului a fost anunțată pasagerilor în cauză cu mai multe zile în avans nu are, în sine, un efect asupra distincției dintre noțiunile „întârziere” și „anulare”.

21 Astfel, după cum reiese din jurisprudența citată la punctul 18 din prezenta hotărâre, Regulamentul nr. 261/2004 prevede două categorii distincte de zboruri, și anume, pe de o parte, zborurile anulate în sensul articolului 5 din acest regulament și, pe de altă parte, zborurile întârziate la plecare în sensul articolului 6 din regulamentul menționat. Același regulament nu condiționează calificarea în una sau alta dintre aceste categorii doar de anunțul prealabil al amânării orei de plecare a zborului.

22 Prin urmare, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 25 din concluzii, ar fi contrar accepțiunii curente a termenilor Regulamentului nr. 261/2004 și economiei acestuia să se considere că un zbor care a făcut obiectul unei amânări de mai puțin de trei ore și a fost anunțat cu mai multe zile înainte, acesta nefăcând în rest obiectul niciunei modificări, constituie o „anulare” în sensul articolului 2 litera (l) din acest regulament.

23 Având în vedere cele de mai sus, trebuie să se răspundă la prima întrebare că articolul 2 litera (l) și articolul 5 alineatul (1) din Regulamentul nr. 261/2004 trebuie interpretate în sensul că un zbor nu este considerat „anulat” în sensul acestor dispoziții atunci când operatorul de transport aerian amână ora de plecare a acestuia cu mai puțin de trei ore, fără să aducă vreo altă modificare acestui zbor.

Cu privire la a doua întrebare

24 Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă informația comunicată cu privire la amânarea plecării zborului în cauză constituie o ofertă de redirecționare în sensul articolului 5 alineatul (1) litera (c) punctul (ii) din Regulamentul nr. 261/2004, dispoziție care se referă la anularea unui zbor în sensul articolului 2 litera (l) din acest regulament.

25 Având în vedere răspunsul dat la prima întrebare, nu este necesar să se răspundă la a doua întrebare.

Cu privire la cheltuielile de judecată

26 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară:

Articolul 2 litera (l) și articolul 5 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 261/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 februarie 2004 de stabilire a unor norme comune în materie de compensare și de asistență a pasagerilor în eventualitatea refuzului la îmbarcare și a anulării sau a întârzierii prelungite a zborurilor și de abrogare a Regulamentului (CEE) nr. 295/91 trebuie interpretate în sensul că un zbor nu este considerat „anulat” în sensul acestor dispoziții atunci când operatorul de transport aerian amână ora de plecare a acestuia cu mai puțin de trei ore, fără să aducă vreo altă modificare acestui zbor.

Semnături